

'n Raamwerk vir intellektuele vakmanskap – 'n filosofiese beoordeling

Laetus O.K. Lategan
Dekaan: Navorsing en Innovasie
Sentrale Universiteit vir Tegnologie, Vrystaat
Privaatsak X20539
BLOEMFONTEIN 9300
llategan@cut.ac.za

Abstract

This article discusses a framework for scholarship. This framework is sparked by the question: What is good research? The framework is articulated and reviewed from a philosophical perspective. In this article it is argued that the core of university assignments is of an academic nature. Scholarly work should be based on the creation of new knowledge and how this knowledge can benefit a community. The author argues that each academic has a personal commitment to this although scientists belong to a scholarly community. Fundamental in all scholarly work is the quest for the improvement of human life, the environment and the benefit social communities can gain from new knowledge. The article promotes self-evaluation as fundamental to scholarly work. The author concludes with the role that academic citizenship, as a community of practice, can play to support the sustainability of scholarship. The continuous renewal and understanding of scholarship is framed in the context of higher education developments and change.

1. Die vraag na 'goeie' navorsing

Navorsers word gereeld daaraan herinner dat navorsing nuwe insigte en perspektiewe moet bring om uitdagings in die wetenskap en die samelewing aan te spreek. Hiermee saam moet verskillende dissiplines betrek word om wetenskaplike gesprek te bevorder en antwoorde vir die kompleksiteit van 'n diverse samelewing te verskaf. Nog 'n verwagting is dat navorsing ook finansiële groei moet bevorder – dit is tog die basis waarop die kennisekonomie gebou is. 'n Onlangse voorbeeld van hierdie verwagtings en uitdagings is die uitvindsel van 'n

sintetiese sel (aan die spits hiervan was die Amerikaanse wetenskaplike, Craig Venter, en sy span) en die vraag watter voordeel dit vir die (mediese) wetenskap inhou? Een moontlikheid is dat griepentstof nou vinniger vervaardig kan word. Nog 'n voordeel is die oplos van bestaande waterbesoedeling. Die vraag is ook gevra of daar etiese uitdagings bestaan, soos dat die spreekwoordelike “Frankenstein-monster” nou geskep kan word. Nog 'n vraag is of dié wetenskaplikes nou God probeer speel, deurdat nuwe lewensvorme geskep word (sien Van Niekerk, 2010)? Geen wetenskap is immers ooit waardevry nie. Van Niekerk (2010) bou verder op hierdie aanvaarbare standpunt binne die wetenskapsteorie voort, deur daarop te wys dat “Wetenskap is 'n vorm van kultuur, wat beteken dat dit een van die maniere is waarop ons ons leefwêreld so inrig dat ons as menslike spesie daarin tuis kan wees.”

Hierdie verwagtings artikuleer die vraag “*Wat is goeie navorsing?*” Bloot op sigwaarde is dit duidelik dat hiermee meer as net “wetenskaplik goed” veronderstel word. In antwoord op die vraag kan ten minste vyf antwoorde gegee word:

Eerstens is goeie navorsing die skep van nuwe begrippe, die verbreding van teorieë en die intellektuele refleksie op die stand van sake in 'n bepaalde wetenskap. Goeie navorsing word gekenmerk deur die manier waarop die kennisbasis uitgebou en vernuwe word. Dit is natuurlik heeltemal anders as net die verbreding van die kennisbasis. Meer voorbeelde/uitbreiding van reeds bestaande kennis is nog lank nie goeie navorsing nie.

Tweedens is goeie navorsing die impak wat navorsing op die vakdissipline het. Te veel navorsing is 'n versameling/opstapeling van nog meer bewyse oor 'n gevallestudie/probleemstelling wat reeds bekend is. Hierdie tipe navorsing het geen intrinsieke waarde vir 'n probleemstelling nie. Dit sou ook vergelyk kon word met die hersirkulering van bestaande kennis – wat neerkom op die herverpakking van dieselfde produk. Uit 'n produksie-oogpunt is daar ook 'n vervaldatum. Toegepas op kennis kan die stelling gemaak word dat met die vernuwing van kennis (lees: die skep van nuwe produkte) is bestaande kennis nie altyd meer benutbaar nie (lees: het die toepassing 'n vervaldatum bereik).

Derdens is goeie navorsing ingestel om die chaos in die inligtingsontploffing binne 'n vakdissipline op te los. Té veel inligting word as kennis aangebied en dit is die taak van goeie navorsing om die onderskeid tussen kennis en inligting voortdurend uit te wys.

Vierdens het goeie navorsing 'n invloed op die gemeenskap (nie net in die wydste sosiale betekenis nie, maar ook op vakkundige gemeenskappe as 'n gemeenskap in eie reg). Die wetenskaplike agenda kan nooit gesluit word nie (die samelewing is

eenvoudig te vloeibaar), daarom moet nuwe vrae en antwoorde voortdurend geformuleer word. 'n Tegologies-gedrewe samelewing skep voortdurend nuwe moontlikhede wat weer ondersoek moet word. Hiermee saam, vra 'n sosio-politieke samelewing ook wat die invloed van nuwe ontwikkelings of die implementering van ideologieë op mens en samelewing het.

Vyfdens kan daar nie goeie navorsing wees sonder verantwoordelikheid nie. Verantwoordelikheid vra na etiese gedrag. Etiek in navorsing is lank nie meer net 'n kwessie van morele standpunte oor die skep en bewaring van lewe nie, maar dit vra dat wetenskaplikes moet besin oor watter invloed navorsingsresultate op die samelewing het. Dit wissel van (menslike) lewe, gesondheid, politiek, ekonomie, die omgewing, besigheid, sosiale gedrag, ens.

Die afleiding wat uit hierdie opmerkings oor goeie navorsing gemaak kan word, is dat goeie navorsing deur die organisering, sistematisering en vernuwing van 'n wetenskap gekenmerk word. Elke wetenskaplike handeling moet aan die verantwoordelikheid waarmee dit uitgevoer word, herken word.

Maar, as alles so eenvoudig was, hoekom is dit so dat die vraag na goeie kennis voortdurend opduik? Een antwoord is dat die wetenskaplike gemeenskap verander het. Dit moet onthou word dat die akademiese professie deel is van die globale gemeenskap ("*global village*") en 'n plat wêreld ("*flat world*") wat meebring dat die professie hoogs mededingend is (sien Wolhuter, Higgs, Higgs & Ntshoe, 2010). Dit moet verder in ag geneem word dat die sosiale dinamika van gemeenskappe en 'n neo-liberale ekonomiese beleid nuwe uitdagings gestel het aan kennis. Dit behels o.m. dat kennis relevant en toepaslik moet wees of dat kennis nie meer benodig word net in die eie plaaslike konteks nie, maar dit moet ook die internasionale kennissgemeenskap van diens wees (dit is immers die veronderstelling van 'n globale gemeenskap en 'n plat wêreld). Hierby moet gereken word dat sedert die Tweede Wêreld- oorlog daar 'n *massifikasie* van universiteitsopleiding is, omdat die doel van universiteitsopleiding geskuif het van die elite na die massa. Binne universiteits-gemeenskappe het dit ook verskillende rolle en verwagtings teweeg gebring. Hiervan sê Wolhuter *et al.* (2010:198): "With the burgeoning enrolment and staff growth, and expanded operations, higher education has come to occupy an ever increasing share of national economies." Die eindrusultaat is dat die verwagting van wat met nuwe kennis bereik moet word, ook verander het: "... the value of knowledge is assessed not only on scientific criteria, but also on utilitarian and practical grounds" (Wolhuter *et al.*, 2010:200). Dit het ook 'n beduidende invloed op die kennissgemeenskap gehad: "The belief grows that knowledge application (for the betterment of society) is a mode of scholarship, as is the belief that research should be socially or commercially relevant" (Wolhuter *et al.*, 2010:200). Hierby moet verreken

word dat universiteite ook bestuur moet word waar die beginsels van bestuur, en nie akademiese nie, geld. Kogan en Teichler (2007:14) verwoord hierdie kreatiewe spanning wanneer hulle opmerk: “Academics have to adapt in communication with these professionals in academic matters but amateurs in matters of shaping the university and have to cooperate with a new group of experts who are amateurs in academic matters but professionals in shaping the university.” Kogan en Teichler (2007) gaan voort en som hierdie indringende invloed op die akademiese op onder drie groot ontwikkelings, naamlik internasionalisering, relevansie en bestuur. Volgens hulle het dit die tradisionele *verstaan* van die akademiese profesie onherroeplik verander, maar dit neem niks weg van die feit dat die akademiese steeds leiding in hulle onderskeie vakgebiede moet neem nie. Dit beteken ook nie dat alle nuwe ontwikkelings die akademiese ten kwade gekom het nie. Die etos van die akademiese profesie kan verder binne hierdie voortgaande hoër onderwysverandering ontwikkel word (Musselin, 2007). Lynn Meek en Davies (2009:55-58, 65) sluit by hierdie debat aan en lig die rol van die “derde missie”, naamlik betrokkenheid (“*engagement*”) uit. Akademiese moet konstruktief by die samelewing betrokke wees deur die kennis wat hulle skep en toepas. Hulle gaan voort deur daarop te wys dat die volhoubaarheid van enige kennisbedryf deur effektiwiteit en winsgewendheid gekenmerk word. Hierdie maatstawwe kan nie binne 'n kennisekonomie ontken word nie.

Dit is dus duidelik dat die antwoord op wat goeie navorsing is, nie eenvoudig is nie. Die veranderende konteks waarbinne navorsing plaasvind, asook die voortdurende verandering waaraan navorsing onderworpe is, moet ook verreken word. Hoewel dit duidelik is dat akademiese “leiding” in die transformasie van “*scholarship to discovery to application*” moet neem, is dit nie presies duidelik wat hiermee bedoel word nie. Die probleem word vergroot, omdat akademiese nie altyd helderheid het oor wat presies met intellektuele vakmanskap (“*scholarship*”) bedoel word nie. Hoe word dit deur die uitdagings wat aan 'n navorsingsgemeenskap gestel word geraak? Kan 'n raamwerk voorgestel word wat kan help met die manier waarop navorsing in 'n veranderende universiteitsgemeenskap moet plaasvind? Hierdie vrae sal in hierdie studie ondersoek word.

2. Die sug na kennis: 'n voorwaarde in navorsing

In 'n intellektueel-uitdagende essay getiteld “The importance of stupidity in scientific research” in die *Journal of Cell Science*, maak Martin A. Schwartz (2008) die opmerking dat jy “dom moet wees om navorsing te doen”. Die eerste reaksie op die titel van die essay is dat die skrywer neerhalend van die intellektuele vermoë van 'n navorser praat. Kortom, navorsers moet “dom” wees. Dit word bevestig deur die assosiasies wat die woord “stupid” oproep. Die

thesaurus gee as sinonieme vir die woord “dom”: *unintelligent, dim, thick, dense, slow, dull, brainless, dim-witted, obtuse*. Nie een van hierdie begrippe is besonder vleiend vir intellektuele arbeid nie. By die lees van die essay verander ’n mens se opinie na presies die teenoorgestelde reaksie. Schwartz maak die opmerking dat die navorser met ’n gesindheid van “ek weet nie” staan voor die tema waarvoor navorsing gedoen word. Dit is juis hoekom navorsing onderneem word. Hierdie gesindheid prikkel ’n mens dan om verder ondersoek na die tema in te stel. Hy stel hierdie onbevange vermoë om antwoorde te vind as ’n voorvereiste vir die doen van navorsing. “Dom wees” is juis die voedingsbron vir alle navorsingsprobleme. [Dit is veral duidelik as Macnee (2004:212) se verduideliking van die navorsingsprobleem as “closing the gap” in ag geneem word.] Schwartz se bydrae is allesbehalwe neerhalend of verkleinerend. Inteendeel, sy essay en die titel daarvan beliggaam waarvoor navorsing behoort te gaan: die sug (lees begeerte/verlange) om meer te kan verstaan van ’n onderwerp. Enkele sinne verwoord die “domheid” wat ’n mens moet hê om navorsing te kan doen. Die outeur verwys na sinne soos (Schwartz, 2008:1771):

What makes it difficult is that research is immersion in the unknown. We just don't know what we're doing. We can't be sure whether we're asking the right question or doing the right experiment until we get the answer or the result.

Productive stupidity means being ignorant by choice. Focusing on important questions puts us in the awkward position of being ignorant ... The more comfortable we become with being stupid, the deeper we will wade into the unknown and the more likely we are to make big discoveries.

Science involves confronting our 'absolute' stupidity. That kind of stupidity is an existential fact, inherent in our efforts to push our way into the unknown.

Hierdie tema van “ek weet nie” is nie selfgesentreerd nie, maar is eerder ’n openbare en professionele erkenning dat kennis oor ’n bepaalde tema ontbreek en dat die navorser hieraan aandag behoort te gee. “Ek weet nie” is dikwels ’n verleentheid omdat dit (verkeerdelik) geïnterpreteer word as ’n tekortkoming eerder as ’n uitdaging vir die navorser. Dit is juis die herhaaldelike bespreking van die teks met nagraadse studente en studieleiers wat die outeur tot die besef gebring het dat ’n navorser bestek moet opneem van sy/haar manier van kyk na sake as die ingesteldheid dat slegs ander se “nie weet nie” beoordeel moet word. Om te sê/erken dat iemand nie weet nie, is nie ’n aanduiding dat die navorser (subjek) nie weet nie, maar dat die kennis binne ’n wetenskaplike domein ontbreek om uitdagings oortuigend aan te spreek. Hiervoor is ’n ‘sug’ na kennis nodig. Hierdie ‘sug’ is ’n skeppingsdrang wat die totale mens moet inspan om antwoorde te vind.

Die Katolieke filosoof, Martin Versveld, (1975:41) het iets hiervan verwoord met die volgende opmerking: “Dit is die hele mens wat intelligent moet wees en dit sluit die liggaam en die emosies ook in. Die goeie denker moet oor plooibare emosies beskik en dit leer hy deur dinge te vorm ...”.

Twee filosofiese tekste verwoord hierdie “sug na kennis”. In Paulo Coelho se *The Alchemist* is Santiago, 'n skaapwagter, op soek na 'n uitsonderlike skat. Wat as avontuur geïdentifiseer kan word, is eintlik 'n selfontdekking van wat gedoen moet word om 'n ideaal te verwesentlik – in terme van hierdie studie, die ‘sug’ as uitdrukking dat na 'n belangrike doelwit gestreef word. Tydens die skaapwagterseun se reis, werk hy vir 'n kristalhandelaar. Santiago, beroof van sy geld, begin om uit vrye wil die kristal blink te vryf in die hoop dat hy kos in ruil hiervoor sal ontvang. Van sy kant word dit 'n poging om te oorleef, maar dit lok ook meer kliënte. Daarna word die kristal op uitstalling geplaas wat nog meer kliënte lok en dus groter wins beteken. 'n Nuwe entrepreneuriese poging volg en tee word in die kristal bedien. Wat eers 'n karige eenmansaak was, word nou 'n florerende besigheid. Die dryf hiervoor is nie die handelaar nie, maar die skaapwagter. Teenoor die een (skaapwagter) se ambisie staan die ander se stagnasie (kristalhandelaar). Die een besef dat met toewyding kan nuwe moontlikhede ontgin word, die ander dat die bekende 'n sekuriteitsone is wat nie nuwe uitdagings aan hom stel nie. Nuwe uitdagings word nie verwelkom nie. Vergelyk die skrywer, Coelho, se opmerking oor die twee teenpole:

The shop is exactly the size I always wanted it to be. I don't want to change anything, because I don't know how to deal with change. I'm used to the way I am (Coelho, 2006:55).

You must always know what it is that you want,” the old king had said. The boy knew, and was now working towards it. Maybe it was his treasure to have wound up in that strange land, met up with a thief, and double the size of his flock without spending a cent. He was proud of himself. He had learned some important things ... (Coelho, 2006:53-54).

In 'n *Harvard Business Review*-essay, “Who are you?” skryf Brouwer (2001) dat hoe mense hulleself sien, belangrik is vir beroepssukses. 'n Gebrek aan selfkennis is dikwels die oorsaak waarom mense nie suksesvol is in wat hulle doen nie. Selfkennis is belangrik om uitdagings aan te pak. 'n Mens kan ook die afleiding maak dat selfkennis kan help om jouself tot 'n kennisposisie te posisioneer. Hierdie posisie kan as 'n intellektuele verbintenis (*intellectual commitment*) verduidelik word. 'n Intellektuele verbintenis veronderstel kritiese solidariteit wat beteken dat met 'n denkgemeenskap is daar 'n verbintenis om saam probleme aan te spreek, maar op so 'n wyse dat die individuele bydrae nie versand in 'n algemene uitspraak oor kennis nie. Gebeur dít dan is die onvermydelike resultaat 'n *ghetto-kennis* wat

omskryf kan word as 'n hutsplot van kennis wat tot niks lei nie. 'n Individuele bydrae tot kenniskepping beteken nie dat 'n spanpoging nie hooggeag word nie, maar dat elke wetenskaplike die verantwoordelikheid het om 'n bydrae tot sy/haar vakdissipline te lewer.

Hierdie verbintenis tot navorsing veronderstel ook die aanleer van denkvaardighede. Rossouw (2005:10-11) merk op: "Scientific practice always functions on two levels. On the one hand it focuses on acquiring existing knowledge, and on the other hand on producing new knowledge. Thinking skills are essential for both the acquisition and the production of new knowledge."

Hierdie subverhaal herinner aan die Griekse Prometheus en Epimetheus as onderskeidelik simbole van vooruitgang en stagnasie. Vir skeppingsontginning is dit ook waar: óf 'n mens kan teen vernuwing vasskop óf dit sinvol in 'n lewensbestaan integreer. Die bekende formule van die "Christelike kultuurmandaat" is ten gunste van vooruitgang, maar natuurlik binne die raamwerk van 'n verantwoordelike besef. Uit die eerste "Ebed-Jahwelied" (Jesaja 42:1-9) kan 'n mens 'n sinvolle eksegetiese opmerking (aan die hand van Snyman, 2008) toepas op die akademikus se navorsingsopdrag. Binne die Christelike paradigma is hulle ook dienaars van die Here wat deur hulle wetenskaplike arbeid moet herstel wat verkeerd is (die betekenismoontlikheid van *reg/mispat*). Ook wetenskap is 'n roeping wat sinvol moet ontplooi in die verbetering en verandering van die wêreld deur die skep van nuwe maniere en moontlikhede om die samelewing sinvol te transformeer.

Hierdie (individuele) verbintenis tot navorsing lei tot 'n volgende belangrike wegwyser in die skep van 'n raamwerk vir intellektuele vakmanskap, naamlik die rol van selfbeoordeling.

3. Die noodsaak van selfbeoordeling in navorsing

'n Saak waaraan heeltemal te min aandag gegee word, is die rol van selfbeoordeling in navorsing. Die idee word geskep dat eweknie-beoordeling ("*peer review*") die belangrikste evalueringsmeganisme in navorsing is. Hiervan verskil die outeur. Selfbeoordeling en eweknie-beoordeling is ewe belangrik, maar om verskillende redes. In selfbeoordeling behoort die navorser kritiese vrae oor die navorsingsproses en uitkomst te stel. Op basis hiervan word die navorsingsverslag/publikasie opgestel wat dan deur eweknie-beoordeling gevalideer behoort te word. Validasie is om vas te stel wat die navorser beoog het om in die publieke domein te plaas. Die waarde van hierdie benadering is dat die navorser nie "uitgevang word" vir dit wat hy/sy nie gedoen het nie, maar eerder bevestiging kry van dit wat hy/sy gedoen het.

Die begronding van hierdie selfbeoordeling kan deur drie verskillende benaderings verduidelik word.

Eerstens, is aksienavorsing bekend as navorsingsmetode om die ontwikkeling/verandering/groei in kennis te verduidelik. Kennis is immers organies en moet voortdurend deur nuwe begrippe/insigte/teorieë en bevindings gevoed word. Aksienavorsing word ook as metode ingespan om persoonlike groei te projekteer. Hier maak Beylefeld, Bitzer en Hay (2007:149) die opmerking dat “As a team ... we derived unrivalled fulfilment from producing evidence ... that as higher education practitioners, we had the courage to transform our earlier ontological values and epistemologies ...”

Tweedens, veronderstel 'n paradigma en die gebruik daarvan nie noodwendig 'n eenstemmige verstaan nie. Postmodernisme (as paradigma) het dit verder op die spits kom dryf. Hoewel postmodernisme veronderstel dat daar nie 'n vasgepende kennisbasis bestaan nie, beteken dit nie dat *geen* kennisbasis bestaan nie. Dit onderstreep bloot die voorlopigheid van kennis en dat kennis ook aan verandering onderworpe is. Die wederkerige vraag te wete: wat is die kennisbasis vanwaar vertrek word?, bly.

Derdens veronderstel gehalteversekering (“*quality assurance*”) 'n selfbeoordeling van navorsing wat gevalideer moet word. Navorsing as die basis van alle intellektuele vakmanskap (*scholarship*) is die bekendstelling van nuwe kennis aan die publieke domein. Nuwe kennis moet beoordeel word. Hiervoor is die insette van die navorser en die navorsingsgemeenskap belangrik. Hierdie benadering, naamlik om kritiese vrae aan die navorser self te stel, behoort nie 'n nuwe verskynsel in navorsing te wees nie. Trouens hiersonder is alle navorsing bestem om in middelmatigheid te versand.

Torfs (2006) gaan krities om met die beoordeling van navorsers se navorsing. Hy verduidelik die spanning tussen “raster en trechterdenkern”. Die een voel veilig in 'n afgebakende ruimte waar alles bekend is en kennis daarvolgens beoefen word. Die ander gaan om die beheerbaarheid van kennis. As voorbeeld kan genoem word die rol wat aanhaling (“*citation*”) in wetenskap speel. Dit is goed bekend en werkbaar binne 'n afgebakende wetenskapsisteem. Maar as meetinstrument vir goeie navorsing is dit nie altyd 'n bewys van innoverende of vernuwende werk nie. Hy maak ook die opmerking dat werklike vernuwing dikwels onbekende wetenskaplike terreine impliseer. Die resultaat is onvermydelik dat iemand se werk dan nog nie so bekend is om aangehaal te word nie. Die spanning lê dus aan die een kant om deel van 'n groep wetenskaplikes te wees en as 'n span saam aan die probleem van 'n vakdissipline te werk, maar aan die anderkant om ook nuwe moontlikhede te ontgin sodat die vakdissipline hierdie nuwe moontlikhede kan

ondersoek. Wat hier van deurslaggewende belang sal wees, is dat 'n navorser 'n persoonlike verbintenis sal hê om die wetenskap te dien. Hierdie verbintenis vra om 'n eerlike selfbeoordeling.

Hierdie kritiese taak van navorsing is onontbeerlik vir die volhoubaarheid van die wetenskap. 'n Belangrike element van hierdie kritiese kyk wat dikwels misgekyk word, is die van *selfkritiek*. Selfkritiek hou met selfbeoordeling verband, wat 'n belangrike element in die gehalteversekeringsproses is. Hier kan onderskei word tussen “*fitness for purpose*” en “*fitness of purpose*”. Met hierdie onderskeid bedoel Harvey en Green (1993), as skeppers van hierdie konsepte, onderskeidelik of die sake reg gedoen word (“Are we doing things right?”) en of die regte sake gedoen word (“Are we doing the right things?”).

3.1 Nog eens selfbeoordeling: die blootlegging van die self in die beoordeling van navorsing

In 'n onderhoud met *Harvard Business Review* sê Robert MacKee, bekende Hollywoodse filmskrywer, dat storievertel iets van 'n persoon self meedeel. Hy verduidelik dat die waarde van storievertel daarin geleë is dat dit rede en emosie bymekaar bring. Hy het dit teen baie korporatiewe leiers wat met kliniese feite en die missie- en visiestelling van die organisasie met behulp van “powerpoint” mense wil oortuig. Dikwels slaag hulle nie hierin nie. Slaag hulle wel, dan is dit op 'n intellekteule vlak wat nie beteken dat mense ás mense oortuig is nie.

A big part of a CEO's job is to motivate people to reach certain goals. To do that, he or she must engage their emotions, and the key to their heart is story ... In a story, you not only weave a lot of information into the telling but you also arouse your listener's emotions and energy ... Stories are how we remember; we tend to forget lists and bullet points (MacKee, 2003:52).

Sy oplossing hiervoor is om met mense te praat, deur die onderwerp en mense betrokke te kry in die oortuigings/oplossing wat deur die storielyn aangebied word. Hy argumenteer daarom dat storievertel 'n oplossing kan wees. Storievertel oorbrug verskillende verwagtings en uitdagings. Storievertel bring na vore hoe 'n saak benader is en watter moontlike oplossings daarvoor bestaan:

But most companies and executives sweep the dirty laundry, the antagonists, and the struggle under the carpet. They prefer to present a rosy – and boring – picture to the world. But as a storyteller, you want to position the problems in the foreground and then show how you've overcome them (MacKee, 2003:53).

Toegepas op die onderwerp van goeie navorsing, kan die volgende afleidings gemaak word: Dit gaan nie primêr oor die vertel van 'n storie nie, maar die inweef

van die navorser se intellektuele raamwerk in die navorsingsproses. Hiermee word subjektiwiteit deurbreek, naamlik dat net een metode 'n aanvare metode is en ook dat persoonlike oordele nie 'n belangrike rol in navorsing moet speel nie – dit speel wel. Hierdie benadering veronderstel verder dat die navorsing ook die navorser verander het. Onderliggend hieraan is dat die navorser hom-/haarself moet ken en ook besef dat 'n eie paradigma en persoonlike vooroordele reeds aan die werk is, namate met enige navorsingsmaterial en of -data omgegaan word.

4. Normatiewe posisiekeuse

Navorsing word gebruik om 'n sosiale, fisiese of abstrakte verskynsel te beskryf en te beoordeel. Om te beskryf, veronderstel dat 'n seleksie/afbakening van feite reeds gemaak word waarmee dan intellektueel omgegaan word. Hierdie fyner kyk na gegewens en verskynsels vorm die basis van navorsing. (Vergelyk die Franse woord “*rechercheur*” wat 'n fyner kyk en deegliker ondersoek beteken). Mouton (2002:87) en Rossouw (2005:12) is dus reg as hulle opmerk dat in die literatuurondersoek intellektuele oordele gemaak word wat reeds dui op die integrering van eie kennis en waarde-oordele en die kennis/data waarmee mense besig is. Hierdie intellektuele verbintenis is deel van die professionele verbintenis wat 'n navorser moet hê. Om dié opmerking verder in perspektief te plaas: Harris, Pritchard en Rabins (2005) skryf uit die perspektief van ingenieursetiek. Vir hulle is die professionele bydrae belangrik. Professioneel word verduidelik as “We may think of a person who made a public promise to enter a distinct way of life with allegiance to high moral ideals” (Harris *et al.*, 2005:9). Vir hulle word professionaliteit deur vyf eienskappe gekenmerk:

- Gewoonlik word 'n professie deur 'n lang periode van opleiding voorafgegaan.
- Die beoefening van die professie dra by tot die welwese van ander.
- Die bekleër van 'n professie het amper alleenheerskappy oor die lewering van 'n professionele diens.
- Daar heers 'n hoë graad van selfstandigheid in die werkplek.
- Die professie word deur 'n etiese kode gereguleer (Harris *et al.*, 2005: 9-10).

(Hieruit is dit it is duidelik dat professie en beroep nie dieselfde is nie.)

Om hieraan beslag te gee, stel hulle die konsep van voorkomende etiek (“preventive ethics”) voor. Hiermee word bedoel dat etiese uitdagings geantisipeer moet word en dan moet bepaal word hoe daardie uitdagings aangespreek gaan word (Harris *et al.*, 2005: 16-17). Hulle bevorder ook die volgehoue toepassing van verantwoordelikheid in wat gedoen word. Vir hulle het verantwoordelikheid drie dimensies:

- Spesialiskennis moet tot voordeel van die kliënt en gemeenskap gebruik word.

- Die persoon kan verantwoordelik gehou word as iets misluk.
- Toesighouding is nodig sodat sake reg verloop (Harris *et al.*, 2005: 22).

Hulle stel dit egter duidelik dat verantwoordelikheid nie hiertoe beperk kan word nie. Hiervoor is dit nodig dat 'n mens versigtig moet wees om net meganisties na sake te kyk. Dit is ook nodig dat “omgee” in handeling duidelik moet wees: “Engineers have a professional obligation to conform to the standard voperating procedure and regulations that apply to their profession and to fulfill the basic responsibilities of their job as defined by the terms of their employment. These obligations are sometimes expressed in terms of the *concept reasonable care*” (Harris *et al.*, 2005: 23). Hierdie benadering herinner sterk aan wat Douma (1999) *verantwoordelike handeling* noem. Hierdie verantwoordelike handeling is nie net van toepassing op dit wat 'n mens doen nie, maar ook die veelvuldige verhoudings waarin 'n mens staan. Die roeping van die akademikus is nie net om wetenskaplike kennis te verdiep nie, maar ook om hierdie kennis in te span om die leefwêreld te verbeter. Een van die sterkste voorbeelde van verantwoordelike handeling in die wetenskap is Schuurman (2005) se vermaning teen die oorheersing van die tegnologie wat hy as *tegnisisme* kwalifiseer. Tegnisisme is ter sprake waar die tegnologie die oorheersende ideologie word as dit die allesoorheersende motief van 'n bedryf word. Schuurman lig die belangrikheid van tegnologie uit, omdat dit 'n mens help om sy/haar leefwêreld te verstaan. Aangesien tegnologie die vermoë het om lewens en sisteme te manipuleer, moet met verantwoordelikheid daarmee omgegaan word, sodat tegnologiese vergrype voorkom kan word. Ook in navorsing moet 'n raamwerk vir tegnologiese verantwoordelikheid bevorder word, sodat 'n gesonde samelewingskultuur ontwikkel kan word. Schuurman (2005:48) artikuleer die voordele hiervan vir menslike arbeid:

Honoring such a normative framework ensures that a one-sided technological development makes room for a responsible, richly varied disclosure of nature and society. The practice of technology may not oppress but must serve nature and society. Not a one-sided or one-dimensional technological culture but a rich flowering of culture should be our aim.

5. Toepassing

In sy (toe) opspraakwekkende studie oor die *entrepreneuriese universiteit* maak Clark (1998) die opmerking dat die kern hiervan die *gestimuleerde akademiese hartland* is. Volgens die outeur is dit die basis waarop intellektuele vakmanskap ontwikkel moet word. In hierdie artikel is deurgaans beklemtoon dat akademici wie aan hierdie intellektuele denkgemeenskap verbonde wil wees, 'n intellektuele denkraamwerk moet hê waarbinne die akademie beoefen moet word. In die

uitoefening van hierdie denkraamwerk beklemtoon Dillemans (2006:17-18) dat daar geen skeiding tussen onderrig en navorsing moet wees nie: “Het eigene van een universiteit bestaat in die essentiële band tussen onderwijs en onderzoek. Het onderwijs is er wetenschappelijk: er moet dus wel een band zijn tussen bepaalde opleidingen met bepaalde wetenschappen ... Er is geen plaats aan de universiteit voor een docent die niet aan onderzoek doet, noch voor een toponderzoeker, die niet communiceert met studenten, het weze alleen in postgraduaat of doctoraat.” In die vestiging hiervan word 'n *akademiese burgerskap* (*academic citizen*) voorgestel. Hierdie konsep wat ontleen is aan die besigheidsomgewing (*corporate citizen*) is ook al verwoord as “*a republic of scholars*” (sien Kogan & Teichler, 2009). In die stimulering van 'n akademiese klimaat moet hierdie kultuur van akademiese burgerskap bevorder word, sodat intellektuele denkarbeid kan gedy. Verskeie motiverings is belangrik:

Eerstens moet die belangrikheid van denkskole en die kommunikasie tussen verskillende denkskole weer benadruk word. 'n Denkskool is 'n gemeenskap van academici wat vanuit dieselfde paradigma en teoretiese raamwerke opereer. Denkskole is noodsaaklik om 'n bepaalde perspektief op die wetenskap te bevestig. Dit is belangrik dat klarigheid oor 'n bepaalde wetenskaplike probleem binne 'n bepaalde denkgemeenskap bestaan.

Tweedens is dit net so belangrik dat kommunikasie tussen verskillende paradigmas en teoretiese raamwerke bevorder word (geen isolasie van oortuigings moet bevorder word nie). Dit het geen nut as wetenskaplikes net met mede-wetenskaplikes praat wat dieselfde oortuiging as hulle deel nie. Inteendeel, die sterkte van die wetenskap word nie bepaal deur die hoeveelheid mense wat dieselfde dink nie, maar juis deur die verskeidenheid van perspektiewe op tafel te sit, sodat 'n volledigheidsperspektief op 'n onderwerp verkry kan word. Dit moet altyd verreken word dat wetenskap nie 'n demokratiese aangeleentheid is nie. Wetenskap werk nie op beginsel van hoeveel mense 'n teorie steun nie, maar eerder hoe swaar die gewig van die getuienis weeg (“*evidence*”) ter ondersteuning van 'n standpunt. Dit is net moontlik wanneer soveel moontlik perspektiewe beoordeel word om tot 'n slotsom oor 'n aangeleentheid te kom.

Derdens moet die “gedragsreëls” van akademiese burgerskap nagekom word. Dit is ontstellend om te verneem hoeveel gerugte daar is van onetiese gedrag in navorsing. Geen gemeenskap kan gedy – ook nie die akademiese denkgemeenskap nie – as die intrinsieke waardes van daardie gemeenskap nie vertroetel word nie.

Vierdens kan 'n gemeenskap ook net voortbestaan, indien dit voortdurend vernuwe word. Vir vernuwing, is die skep van nuwe kennis en op basis daarvan die

interaksie met owerheid, besigheid, industrie en sosiale gemeenskappe die basis waarop alle vernuwing kan plaasvind. Hierdie interaksie moet nie net tot toegepaste navorsing en/of tegnologie- oordrag beperk word nie, maar ook basiese kennis insluit, sodat toepassingsmoontlikhede kan uitbrei en tegnologie-oordrag 'n groter werklikheid in die akademiese denkgemeenskap kan word.

Bibliografie

- BEYLEFELD, A.A., BITZER, E.M. & HAY, H.R. 2007. Action research: a wonderfully uncomfortable mode of creating knowledge. *Acta academica*, 39(1):146-175.
- BROUWER, P.J. 2001. Who are you? *Harvard business review*, November:156
- CLARK, B. 1998. *Creating entrepreneurial universities*. Paris: IAU and Pergamon Press.
- COELHO, P. 2006. *The alchemist*. Londen: HarperCollins.
- DILLEMANS, R. 2006. *Kennis als verantwoordelijkheid en ethiese opgave*. In: Pattyn, B. en Van Overwalle, G. (Red.), *Tussen markt en agora: over het statuut van universitaire kennis*, pp.7-30.
- DOUMA, J. 1999. *Grondslagen Christelijke ethiek*. Kampen: Kok.
- HARRIS, C. E., PRITCHARD, M. S. & RABINS, M. J. 2005. *Engineering ethics: Concepts and cases*. Belmont: Thomson and Wadsworth.
- HARVEY, L. & GREEN, D. 1993. Defining quality. *Assessment and evaluation in higher education*, 18(1): 9-34.
- KOGAN, M. & TEICHLER, U. (Eds). 2007. Key challenges to the academic profession. In: *Key challenges to the academic profession and its interface with management: some introductory thoughts*, pp.9-18. Paris en Kassel: UNESCO Forum on Higher Education Research and Knowledge/ INCHER.
- LYNN MEEK, V. & DAVIES, D. 2009. Policy dynamics in higher education and research: concepts and observations. In: Lynn Meek, V., Teichler, U. en Kearney, M-L. (Eds), *Higher education, research and innovation*, pp.41-82.
- LYNN MEEK, V., TEICHLER, U. & KEARNEY, M-L. (Eds). 2009. *Higher education, research and innovation*. Kassel: INCHER.
- MacNEE, C.L. 2004. *Understanding nursing research: reading and using research in practice*. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins.
- MOUTON, J. 2002. *How to succeed in your master's and doctoral studies*. Pretoria: Van Schaik.
- McKEE, R. 2003. Storytelling that moves people: a conversation with screenwriting coach Robert McKee. *Harvard business review*, June: 51-55.
- MUSSELIN, C. 2007. Transformation of academic work: facts and analysis. In: Kogan, M. and Teichler, U. (Eds), *Key challenges to the academic profession and its interface with management: some introductory thoughts*, pp.175-190.
- PATTYN, B. & VAN OVERWALLE, G. (Red.). 2006. *Tussen markt en agora: over het statuut van universitaire kennis*. Peters: Leuven.
- ROSSOUW, D. 2005. Reasons for developing thinking skills. In: Rossouw, D. (Ed.), *Intellectual tools: Skills for the human sciences*: 10-15.
- ROSSOUW, D. (Ed.). 2005. *Intellectual tools: Skills for the human sciences*. Pretoria: Van Schaik.
- SCHURMAN, E. 2005. *The technological world picture and an ethics of responsibility*. Sioux: Dordt College Press.
- SCHWARTZ, M. A. 2008. The importance of stupidity in scientific research. *Journal of cell sciences*, 121:1771.

- SNYMAN, S.D. 2008. Die eerste “Ebed-Jahwelied” in Jesaja 42:1-9. *Ned. Geref. teologiese tydskrif*, 49(3&4): 254-262.
- TORFS, R. 2006. Het raster en trechterdenken. In: Pattyn, B. en Van Overwalle, G. (Reds), *Tussen markt en agora: over het statuut van universitaire kennis*, pp.105-114. Peters: Leuven.
- VAN NIEKERK, A. 2010. Kan groot deurbraak tot Frankenstein monster lei? *Volksblad*. Mei 26: 9.
- VERVELD, M. 1975. *Klip en klei*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- WOLHUTER, C.C., HIGGS, P., HIGGS, L.G. & NTSHOE, I. 2010. How affluent is the South African higher education sector and how strong is the South African academic profession in the changing international academic landscape? *South African journal of higher education*, 24(1): 196-214.